

Gezamenlijke Nederlandse gemeenten leveren in 2018 € 200 miljoen in

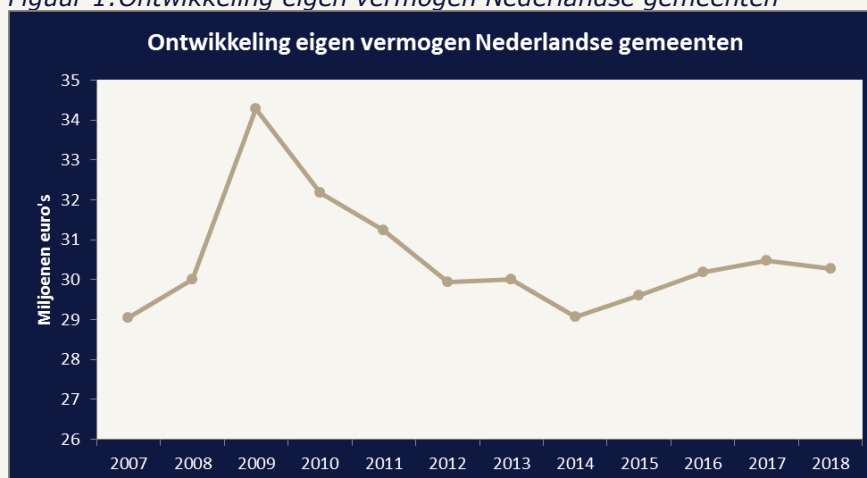
Voorlopige gegevens over de jaarrekeningen 2018

Eind vorige maand publiceerde het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) de (voorlopige) gegevens over de jaarrekeningen van de Nederlandse gemeenten over 2018. Inmiddels zijn de gegevens bekend van 365 van de 380 gemeenten, zodat een duidelijk beeld kan worden verkregen hoe de gemeentefinanciën zich over 2018 hebben ontwikkeld.¹ Weliswaar is het gezamenlijke resultaat van de jaarrekeningen positief: € 666 miljoen. Daar staat echter een onttrekking aan de reserves tegenover van € 864 miljoen. Per saldo leveren de gezamenlijke Nederlandse gemeenten over 2018 € 198 miljoen in.

Stijging van de afgelopen jaren zet zich niet door

In de crisisjaren daalde het eigen vermogen van de gezamenlijke Nederlandse gemeenten van ruim € 34 miljard in 2009, tot 29 miljard in 2014. Daarna was er jaarlijks steevast weer sprake van een toename van het eigen vermogen van de gezamenlijke gemeenten. Die stijging heeft zich in 2018 niet doorgezet.

Figuur 1: Ontwikkeling eigen vermogen Nederlandse gemeenten

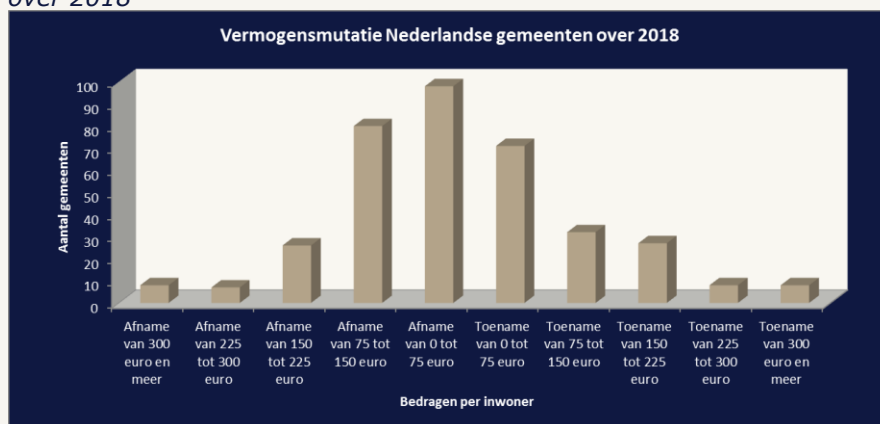
(Bron: CBS)

¹ Hierbij is gekeken naar de vermogensmutatie op de balans (mutatie van de algemene reserves, bestemmingsreserves en het saldo van de jaarrekening).

Drie op de vijf gemeenten leverde in

Niet alle gemeenten zagen hun eigen vermogen afnemen in 2018. Dat was voor 60% van de gemeenten het geval. Dat betekent dat een kleine helft (146 van de 365 gemeenten) het eigen vermogen in 2018 zag toenemen.

Figuur 2: Spreiding van de vermogensmutatie van de Nederlandse gemeenten over 2018

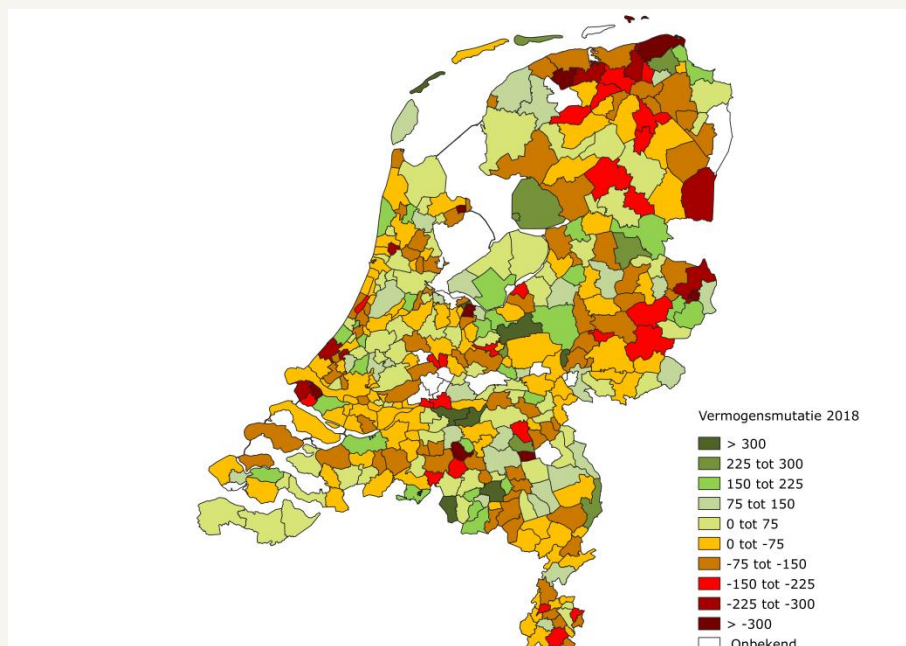

(Bron: CBS)

De regionale spreiding over de Nederlandse gemeenten geeft het volgende beeld:

Figuur 3:

Regionale spreiding van de vermogensmutatie van de Nederlandse gemeenten over 2018

Kleine gemeenten leveren gemiddeld meer in dan grote gemeenten

Als we kijken naar de vermogensmutatie dan zien we dat de kleine gemeenten gemiddeld meer inleveren. Gemeenten in de grootteklasse van 10.000 tot 20.000 inwoners gingen er in 2018 gemiddeld € 57 per inwoner op achteruit. Voor gemeenten in de grootteklasse van 20.000 tot 50.000 inwoners zagen hun vermogen met gemiddeld € 14 per inwoner afnemen. De gemeenten van meer dan 50.000 inwoners gingen er gemiddeld iets op vooruit. De 100.000+ gemeenten, exclusief de G4 zagen hun vermogen gemiddeld met bijna € 30 per inwoner toenemen. Het resultaat bij de G4 werd met name beïnvloed door het resultaat van de gemeente Den Haag.

Figuur 4: Vermogensmutatie Nederlandse gemeenten over 2018, verdeeld naar grootteklasse

(Bron: CBS)

Vergelijking van de rekeningcijfers

De primitieve begrotingen over 2018 zijn opgesteld nog voor de formatie van het kabinet Rutte III. In het regeerakkoord is een stijging van de algemene uitkering in het vooruitzicht gesteld, dat later voor een deel weer verlaagd is. Uiteindelijk is er nog steeds sprake van een stijging ten opzichte van de oorspronkelijke primitieve ramingen. Wat verder opvalt is dat de gezamenlijke gemeenten terughoudend zijn in het rammen van de winst op de grondexploitaties. Het saldo op de taakvelden die betrekking hebben op de grondexploitaties bedraagt in 2018 0,9 miljard.

De hogere kosten voor de Jeugdzorg zien we terug in de jongste rekeningcijfers. Ten opzichte van de primitieve begroting van ruim anderhalf jaar geleden zien de gezamenlijke gemeenten de netto kosten oplopen met 0,9 miljard tot netto 4,2 miljard euro. In de begroting 2019 gaan de gezamenlijke gemeenten nog uit van een raming van 3,7 miljard. Met andere woorden: als het uitgavniveau voor 2018 maatgevend is voor het uitgavniveau in 2019 dan is het bedrag van € 400 miljoen dat het rijk via de meicirculaire beschikbaar heeft gesteld niet toereikend. De winsten op de grondexploitaties compenseren dan ook voor een belangrijk deel de hogere kosten voor de Jeugdzorg.

Een vergelijking van de jaarrekeningcijfers van de Nederlandse gemeenten met de oorspronkelijke begroting 2018 en de begroting over 2019 geeft het volgende beeld²:

Tabel 1: Vergelijking van de rekeningcijfers van de Nederlandse gemeenten (Bedragen x 1 miljard)

Omschrijving	Begroting 2018	Rekening 2018	Begroting 2019
Algemene middelen			
Algemene uitkering	27,5	28,7	29,5
Belastingen	4,4	4,7	4,8
Saldo overige baten en lasten	0,4	0,8	0,3
Totaal algemene middelen	32,3	34,2	34,7
Netto saldi op de taakvelden			
Bestuur en burgerzaken	-1,0	-1,2	-1,2
Overhead	-5,3	-5,7	-5,8
Openbare orde en veiligheid	-1,6	-1,7	-1,7
Verkeer en vervoer	-2,8	-2,9	-3,2
Economie (excl. Grondexploitaties)	-0,2	-0,1	-0,1
Onderwijs	-1,9	-1,9	-2,0
Sport, cultuur en recreatie	-3,8	-3,9	-4,0
Burgerparticipatie en wijkteams	-2,7	-2,7	-2,8
Inkomensregelingen en arbeidsparticipatie	-4,8	-4,6	-4,8
WMO	-5,1	-5,3	-5,4
Jeugdzorg	-3,3	-4,2	-3,7
Volksgezondheid, milieu, RO en Wonen (excl. Grondexpl.)	-1,3	-1,0	-1,3
Saldo grondexploitaties	0,1	0,9	0,2
Totaal netto saldi op de taakvelden	-33,8	-34,4	-35,8
Onttrekkingen aan reserves (per saldo)	1,5	0,9	1,1
Saldo	0,0	0,7	0,0

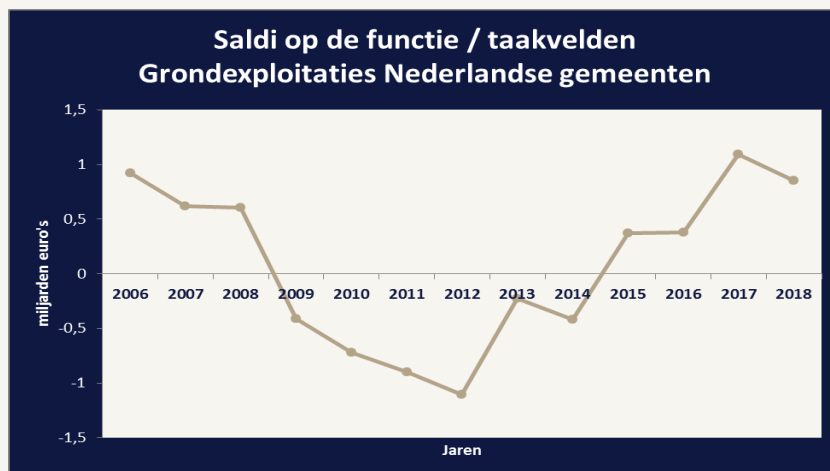
(Bron: CBS)

² De cijfers van de ontbrekende gemeenten bij de rekening 2018 zijn weggelaten bij de begrotingscijfers over 2018 en 2019.

Grondexploitaties: herstel na de economische crisis

Onderstaande grafiek geeft duidelijk aan dat de grondexploitaties na een crisisperiode van ongeveer 6 jaar, sinds 2015 weer positief bijdragen aan het resultaat van de jaarrekening.

Figuur 5: Overzicht van de saldi op de functie, respectievelijk taakvelden met betrekking tot de grondexploitaties

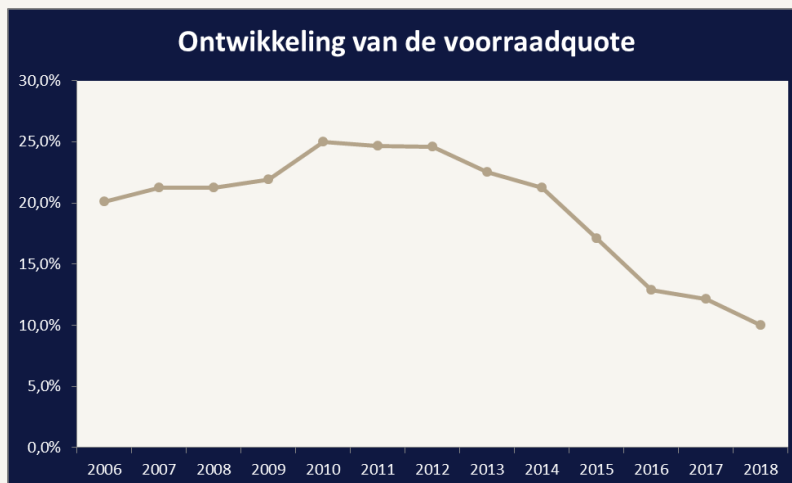
(Bron: CBS)

De voorraadquote daalt verder

Doordat bij de grondexploitaties de opbrengsten de gemaakte kosten weer overtreffen, daalt ook de zgn. "voorraadquote" verder. Met ingang van de begroting 2016 zijn de gemeenten verplicht om dit kengetal in de begroting en de jaarrekening op te nemen. De voorraadquote betreft de boekwaarde van de grondexploitatie die in de toekomst nog moet worden terugverdiend, uitgedrukt in een percentage van de jaarlijkse omzet. Het risico dat de boekwaarde niet wordt terugverdiend en op termijn moet worden afgewaardeerd, neemt daardoor af. Onderstaande figuur geeft overzicht van de ontwikkeling van de voorraadquote sinds 2006.³

³ Bij deze grafiek past 1 kanttekening: Tot en met 2015 is ook gerekend met de boekwaarde van de Niet in Exploitatie Genomen Gronden, vanwege het feit dat deze boekwaarde nog moest worden terugverdiend. Met ingang van 2016 is deze categorie komen te vervallen en moesten ze worden overgeheveld of naar de voorraden onderhanden werk, of naar de materiële vaste activa. In het laatste geval moest er binnen vier jaar worden afgewaardeerd naar de actuele waarde. Daar heeft geen herrekening op plaatsgevonden.

Figuur 6: De ontwikkeling van de voorraadquote

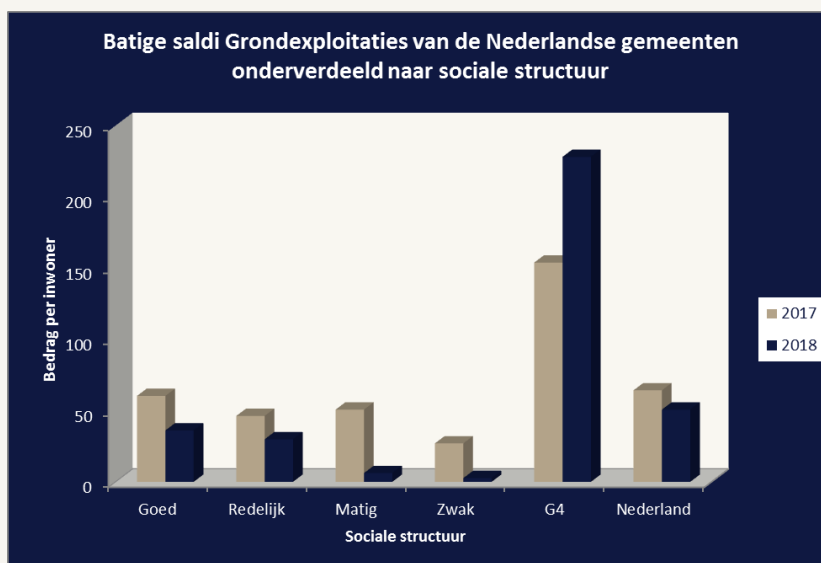

(Bron: CBS)

Sociale structuur: goed versus zwak

Wanneer we de gemeenten onderverdelen naar hun sociale structuur dan zien we dat gemeenten met een "goede" sociale structuur gemiddeld genomen hogere batige saldi op de grondexploitatie weten te realiseren, dan de gemeenten met een matige of zwakke sociale structuur.⁴

Figuur 7: Batige saldi grondexploitatie, onderverdeeld naar sociale structuur

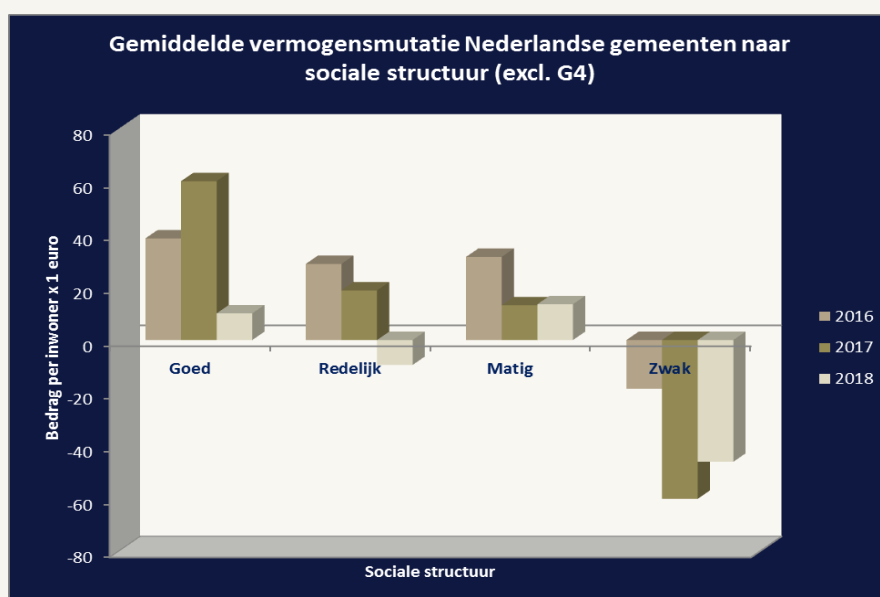
(Bron: CBS)

⁴ Voor de onderverdeling hebben we aangesloten bij de indeling die ook bij de benchmarks van het gemeentefonds wordt gehanteerd.

Gemeenten met een sociaal zwakke structuur zijn slechter af

Hogere lasten voor het sociaal domein die worden gecompenseerd door batige saldi op de grondexploitaties. Betekent dat ook gemeenten met een goede sociale structuur beter af zijn dan gemeenten met een zwakke sociale structuur. We hebben de gemiddelde vermogensmutatie van de afgelopen drie jaar vergeleken. We zien dat de gemeenten met een zwakke sociale structuur de afgelopen drie jaar gemiddeld hebben ingeleverd op hun eigen vermogen, daar waar de andere gemeenten over de afgelopen drie jaar gemiddeld nog een toename van het eigen vermogen konden noteren.

Figuur 8: Gemiddelde vermogensmutatie naar sociale structuur

(Bron: CBS)

Uw eigen gemeente vergelijken

Wilt u uw eigen gemeente vergelijken op basis van de rekeningcijfers 2018 of de begrotingscijfers 2019, dan kan BMC u behulpzaam zijn met het vergelijken. Hiervoor hebben we handige rapportages, waarbij u in één oogopslag ziet waarin uw gemeente zich op hoofdlijnen onderscheidt van andere vergelijkbare gemeenten.

Meer informatie

Erwin Ormel

Adviseur

06 - 10 63 16 53

erwin.ormel@bmc.nl

Erik Flier

Senior accountmanager

06 - 51 50 99 55

erik.flier@bmc.nl